

Rekenkamer
commissie

LEIDEN & LEIDERDORP

Jaarverslag 2020 / Onderzoeksagenda 2021-2022

2020

Voorwoord

Met plezier bied ik u het jaarverslag 2020 en de onderzoeksagenda 2021-2022 van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp aan. Hierin blikken we terug en kijken we vooruit.

Op 1 januari 2018 is de gezamenlijke Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp (RKC) gestart. In het raadsvoorstel waarin tot de gezamenlijke rekenkamercommissie werd besloten is vastgelegd dat er na twee jaar geëvalueerd zou worden. Dit traject heeft wat vertraging opgelopen door corona, maar op 16 september dit jaar is de onafhankelijke commissie, bestaande uit Geeske Wildeman, Geerten Boogaard en Annita de Bruijne, met de evaluatie gestart. We verwachten in de eerste helft van 2021 het gesprek met de gemeenteraden aan te kunnen gaan over de uitkomst van de evaluatie.

In het *Jaarverslag 2020* geven we een overzicht van onze activiteiten en uitgaven van het afgelopen jaar. In de *Onderzoeksagenda 2021-2022* presenteren wij onderwerpen die we de komende twee jaar mogelijk willen gaan onderzoeken. We gaan graag met beide gemeenteraden in gesprek over de prioritering en verdere invulling van deze onderwerpen.

We willen de fracties en griffies van beide raden graag bedanken voor de prettige samenwerking en gesprekken. Ook willen wij het College van B&W, de gemeentesecretaris en de ambtelijke organisatie van beide gemeenten danken voor hun coöperatieve opstelling en medewerking aan de onderzoeken van de RKC.

Hans van Egdom,

Voorzitter Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp

Leiden, 19 januari 2021

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2020

1. Samenstelling Rekenkamercommissie

2. Onderzoeken 2020

2.1 Leiden Bio Science Park

2.2 Duurzaamheid

3. Communicatie 2020

3.1 Afstemming (intern)

3.2 Afstemming (extern)

3.3 Website en (social) media

4. Financieel verslag 2020

4.1 Inleiding

4.2 Inkomsten en uitgaven 2020

Onderzoeksagenda 2021-2022

5. Onderzoekstrategie

6. Onderzoeksagenda 2021-2022

6.1 Bomenfonds (Leiden en Leiderdorp)

6.2 Verbonden partijen (Leiden en Leiderdorp)

6.3 Jeugdzorg (Leiden en Leiderdorp)

6.4 City marketing (Leiden)

6.5 Budgettering grote projecten (Leiden en Leiderdorp)

6.6 Participatie (Leiderdorp)

6.7 Schoolhuisvesting (Leiden en Leiderdorp)

6.8 Riolering (Leiden en Leiderdorp)

7. Begroting 2021

8. Bespreekpunten voor de gemeenteraden

Bijlage: Overzicht van de raadsbesluiten van Leiden en Leiderdorp 2018-2020

Samenstelling Rekenkamercommissie

Wij doen onafhankelijk onderzoek naar het beleid van de gemeenten Leiden en Leiderdorp. Doen de gemeenten wat ze beloven en levert het ook op wat de bedoeling was? Hierin ondersteunen wij de gemeenteraad bij zijn controlerende taak. Onze commissie werkt onafhankelijk en bestaat uit maximaal zeven door de raden benoemde leden. De leden van de RKC kunnen voor maximaal twee termijnen van vier jaar worden benoemd.

De samenstelling van de Rekenkamercommissie was in 2020 als volgt:

- Hans van Egdom voorzitter (1e termijn, loopt af 1 maart 2022)
- Marije van den Berg vicevoorzitter (1e termijn, loopt af 1 maart 2023)
- Beatrice Snel lid (1^e termijn, loopt af 1 april 2021)
- Rudi Turksema lid (1^e termijn, loopt af 1 april 2021)
- Maurice Dister lid (1^e termijn, loopt af 1 maart 2022)
- Laurens Beijen lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2023)
- Janneke Jansen lid (1e termijn, loopt af 1 maart 2023)

De ambtelijk secretaris van de Rekenkamercommissie is Nike van Helden. Zij is bereikbaar via telefoonnummer 06 – 15 16 98 34 of via rekenkamer@leiden.nl. Meer informatie over de leden van de Rekenkamercommissie, waaronder een overzicht van hoofd- en nevenfuncties kunt u vinden op de website: <https://gemeenteraad.leiden.nl/raadscommissies/rekenkamercommissie/>

2. Onderzoeken 2020

In 2020 hebben wij de volgende onderzoeken uitgevoerd:

1. *Leiden Bio Science Park*

Onderzoek naar de maatschappelijke en economische effecten van het Leiden Bio Science Park. Het rapport is op 7 oktober 2020 aangeboden aan de Leidse raad. Er is een afschrift verzonden naar de raad van Leiderdorp.

2. *Duurzaamheid*

Onderzoek naar de stand van zaken met betrekking tot de duurzaamheidsdoelen in Leiden en Leiderdorp. Het rapport is op 26 november 2020 aangeboden aan beide gemeenteraden.

Voor de volledige inhoud van de uitgebrachte rapporten verwijzen wij u naar onze website.

2.1 Leiden Bio Science Park

We hebben onderzoek gedaan naar de economische en maatschappelijke effecten van het Leiden Bio Science Park (LBSP). Het onderzoek liet zien dat het LBSP van belang is voor de inwoners van Leiden en dat de opbrengsten opwegen tegen de kosten. Dankzij de grote ontwikkeling die het LBSP in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt, is de werkgelegenheid in Leiden bovengemiddeld gestegen, ondanks de teloorgang van een deel van de traditionele industrie. Het LBSP is niet alleen voor de stad Leiden, maar ook voor de Leidse regio en Nederland als geheel van groot belang, zo blijkt uit ons onderzoek.

We constateerden in het onderzoek dat de gemeenteraad goed invulling geeft aan haar vertegenwoordigende rol door regelmatig aandacht te besteden aan de ontwikkelingen op het park. Daarbij tekenen wij wel aan dat de doelstellingen uit het beleidsakkoord met betrekking tot het LBSP niet erg concreet zijn geformuleerd. Dat maakt het voor de raad lastig om voorstellen over afzonderlijke onderwerpen te toetsen aan die doelstellingen. We raden daarom aan om heldere tussendoelen te formuleren en regelmatig in gesprek te gaan over de voortgang, ook als er geen formele besluiten hoeven te worden genomen. Zo kan beter worden gewaarborgd dat de doelstellingen in lijn zijn met de wensen van de raad en ook worden gehaald.

Het onderzoek is onder begeleiding van Maurice Dister en Laurens Beijen uitgevoerd door Decisio.

Fase	Datum	Toelichting
Aankondigingsbrief	29-11-2019	Aan Raad, College en gemeentesecretaris
Presentatie onderzoeksvoorstel	20-02-2020	In commissie Werk en Middelen
Aanbieding concept rapport voor ambtelijk hoor en wederhoor	10-08-2020	Aan gemeentesecretaris
Aanbieding rekenkamerbrief en rapport	07-10-2020	Aan Raad, College en gemeentesecretaris
Presentatie rapport	13-10-2020	In commissie Werk en Middelen
Inhoudelijke bespreking	08-12-2020	In commissie Werk en Middelen
Vaststelling raadsvoorstel Leiden	15-12-2020	In Raad

2.2 Duurzaamheid

Voor zowel Leiden als Leiderdorp hebben wij onderzoek gedaan naar het duurzaamheidsbeleid. Daarbij is gekeken in hoeverre de gemeenten op schema liggen bij de verwezenlijking van de ambities op het gebied van duurzaamheid.

Leiden en Leiderdorp hebben hoge ambities op dit vlak, maar zijn terughoudend met het stellen en handhaven van kaders. Het onderzoek laat zien dat de inspanningen van beide gemeenten wel effect hebben gehad, maar dat dit nog lang niet genoeg is om de doelen te halen. Wij adviseren de gemeenten daarom realistischer doelen te formuleren, meer beleidsinstrumenten in te zetten en meer te doen binnen de eigen verantwoordelijkheid. In de rekenkamerbrieven lichten wij deze aanbevelingen nader toe

Het onderzoek is onder begeleiding van Rudi Turksema en Laurens Beijen uitgevoerd door CE Delft. De schuingedrukte data in de tabel hieronder zijn nog onder voorbehoud.

Fase	Datum	Toelichting
Aankondigingsbrief	29-10-2019	Aan Raden
Presentatie onderzoeksvoorstel Leiden	28-11-2019	In commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Presentatie onderzoeksvoorstel Leiderdorp	02-12-2019	Tijdens informatieavond
Aanbieding conceptrapport voor ambtelijk hoor en wederhoor	14-10-2020	Aan gemeentesecretarissen

Aanbieding rekenkamerbrief en rapport	26-11-2020	Aan Raden, Colleges en gemeentesecretarissen
Presentatie rapport Leiden	21-01-2020	In commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Presentatie rapport Leiderdorp	04-01-2020	Tijdens informatieavond
Inhoudelijke bespreking Leiden	11-02-2020	In commissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Inhoudelijke bespreking Leiderdorp		In politiek forum
Vaststelling raadsvoorstel Leiden	18-02-2020	In Raad
Vaststelling raadsvoorstel Leiderdorp		In Raad

3. Communicatie

3.1 Afstemming (intern)

Vanwege corona hebben we onze ronde langs de fracties dit jaar schriftelijk en telefonisch moeten doen. De onderwerpen die we hebben uitgewerkt in ons *Onderzoeksplan 2021-2022* zijn onder andere hieruit voortgekomen. We willen de fracties graag bedanken voor hun feedback en suggesties.

Wij hebben jaarlijks een gesprek met de burgemeester en gemeentesecretaris van beide gemeenten over de (concept) onderzoeksagenda, zodat we met onze onderzoeken rekening kunnen houden met de ontwikkelingen binnen de gemeenten. Daarnaast spreken we jaarlijks met de concerncontrollers over de interne controles in het kader van artikel 213a van de gemeentewet om dubbelingen te voorkomen.

Naast deze afstemmingsmomenten hebben we ook overleggen die aan een specifiek onderzoek verbonden zijn. Bij aanvang van een onderzoek organiseren wij een gesprek tussen de betrokken ambtenaren en onderzoekers, waarbij ook afvaardigingen van de rekenkamercommissie en de griffie aanwezig zijn. Hierin wordt het proces rondom het onderzoek besproken.

Het conceptrapport wordt aan de gemeentesecretaris van de betreffende gemeente(n) aangeboden voor ambtelijk hoor en wederhoor (AHHW). Dit betreft een feitelijke controle van het stuk. Rond de tijd van het AHHW gaan wij ook het gesprek aan met een afvaardiging van de griffie(s) om af te stemmen over de aanbieding en behandeling van de rekenkamerbrief en het onderzoeksrapport in de raad.

In Leiderdorp hebben we dit jaar voor het eerst gewerkt met een mondeling AHHW. We hebben na afloop het proces geëvalueerd met de ambtenaren, onderzoekers en gemeentesecretaris. Hieruit bleek dat alle betrokkenen erg tevreden waren met het proces. Deze proef krijgt in 2021 daarom een vervolg waarbij we ook in Leiden het experiment starten.

3.2 Afstemming (extern)

Een aantal rekenkamercommissies in onze regio komt sinds 2013 periodiek bij elkaar om over de resultaten van de onderzoeken van individuele rekenkamers te spreken en te kijken of gezamenlijke onderzoeken mogelijk zijn. Dit jaar hebben wij de bijeenkomst helaas uit moeten stellen in verband met corona. Het overleg tussen de ambtelijk secretarissen uit de regio heeft online wel doorgang gevonden.

3.3 Website en (social) media

Onze website maakt onderdeel uit van de website van de gemeenteraad van Leiden. Hier zijn de onderzoeken, onderzoeksplannen en jaarverslagen te vinden. Ook de lopende onderzoeken worden op de site kort toegelicht. Onze presentaties en andere korte nieuwsberichtjes over ons werk worden eveneens op de site geplaatst.

De site is te bereiken via de onderstaande link:

<http://gemeenteraad.leiden.nl/raadscommissies/rekenkamercommissie/>

Het afgelopen jaar hebben wij er hard aan gewerkt om de stukken op onze website toegankelijk te maken voor blinden en slechthzienden. De structuur van de website zelf is hier echter nog niet op ingericht. Er loopt een aanbestedingsprocedure om de website te vernieuwen.

We hebben een twitteraccount. Daarnaast voegen wij onze rapporten toe aan de bibliotheek van de NVRR.

Er zijn persberichten uitgegaan over de uitgebrachte onderzoeken wat tot media-aandacht voor de onderzoeken heeft geleid.

4. Financieel verslag 2020

4.1 Inleiding

In de aanloopfase naar de gezamenlijke Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp is besloten om de hoogte van de budgetten van de voormalige Rekenkamer Leiderdorp en de voormalige Rekenkamercommissie Leiden te handhaven en samen te voegen, respectievelijk 38.000 en 63.730. Er is op dat moment besloten om de bestaande reserves nog gescheiden te houden. Na onze evaluatie zal gekeken worden naar de berekening van het budget en de rol van de reserves. Zoals aangegeven heeft de evaluatie vertraging opgelopen, maar we verwachten hier in de eerste helft van 2021 met de gemeenteraden over in gesprek te kunnen gaan.

Bij het vaststellen van de Jaarstukken 2017 (RV 18.0058) is door de Leidse gemeenteraad besloten om de maximering van onze reserve voor 2 jaar op te schorten, zodat het geld dat de beide raden beschikbaar hadden gesteld voor ons werk niet terug zou vloeien in de concernreserve van Leiden. In afwachting van de uitkomst van de evaluatie zal de maximering opnieuw worden opgeschort.

Ons budget bedroeg in 2020 € 103.362. De reserve Rekenkamercommissie Leiden bedroeg op 1 januari 2020 € 88.609. De reserve van de Rekenkamer Leiderdorp vervulde een andere functie dan de reserve Rekenkamercommissie Leiden. De voormalige Rekenkamer Leiderdorp kon desgewenst een verzoek doen aan de Raad van Leiderdorp om extra onderzoeksbudget ter beschikking te stellen vanuit de reserve. We hadden een beroep kunnen doen op de reserve Rekenkamer Leiderdorp, maar hier is geen gebruik van gemaakt. De hoogte van de reserve rekenkamer Leiderdorp is dus ongewijzigd.

Het budget was dit jaar lager dan voorgaande jaren. Dit heeft te maken met een besluit uit de Bestuursrapportage 2016 van Leiden. Hierin was vastgelegd dat er vier jaar lang € 12.500 uit de reserve Rekenkamercommissie Leiden zou worden gehaald ten behoeve van het budget. Dit jaar is er voor het eerst dus geen extra storting gedaan uit de reserve.

Tot slot willen we kort toelichten dat het onderzoek naar het bomenfonds in eigen beheer wordt uitgevoerd. Hier zijn geen onderzoekskosten voor gerekend, maar wel (beperkt) extra vergadervergoedingen voor uitgekeerd. De vergadervergoedingen zijn hierdoor hoger en de onderzoekskosten lager dan oorspronkelijk was begroot.

4.2 Inkomsten en uitgaven 2020

	Begroting 2020	Realisatie 2020	Realisatie 2019
Totaal budget	103.362	103.362	115.027
Onderzoek			
Onderzoek duurzaamheid	20.610	20.610	13.734
Onderzoek Leiden Bio Science Park	20.160	20.160	13.440
Vervolgonderzoek Sociaal Domein	20.000	0	
Onderzoek overig	20.000	0	
Onderzoek Verbonden partijen	0	7.488	
Onderzoek wonen			28.125
Onderzoek digitale veiligheid			7.173
Quickscan sociaal domein			29.375
Onderzoek duurzaamheid			
Onderzoek klachtenbehandeling Leiderdorp			17.500
Commissieleden			
Vergadervergoeding	17.500	18.533	17.750
Overige kosten			
Overige kosten	5.092	1.572	1.816
Evaluatie rekenkamercommissie		4.500	
Communicatie			
Communicatie	0	0	0
Totale uitgaven	103.362	72.863	128.913
Resultaat		-30.499	-13.886¹

¹ Het resultaat voor 2019 is -/- €13.886. Aan de reserve rekenkamer wordt echter een bedrag van €14.836 onttrokken omdat uitgegaan was van inkomsten van Leiderdorp van €38.950 in plaats van €38.000. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er in de begroting van de gemeente Leiden, ten onrechte, uitgegaan was van een indexering van de inkomsten.

	Realisatie 2020	Realisatie 2019
Reserve Rekenkamercommissie Leiden	88.609	115.945
Onderschrijving 2020	30.499	
Onttrekking uit reserve ten gunste van budget 2019		-12.500
Overschrijving RKC 2019		-14.836
Saldo Reserve Rekenkamercommissie	119.108	88.609

	Realisatie 2020	Realisatie 2019
Reserve Rekenkamer Leiderdorp	50.000	50.000
Saldo Reserve Rekenkamer	50.000	50.000

Rekenkamer
commissie

LEIDEN & LEIDERDORP

Onderzoeksagenda 2021-2022

REKENKAMERCOMMISSIE
LEIDEN-LEIDERDORP

5. Onderzoekstrategie

Missie

Onze missie luidt als volgt: wij doen ten behoeve van de gemeenteraad en de burgers onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde beleid en de uitvoering daarvan, evenals de transparantie van de verantwoording daarover. Hiermee dragen wij bij aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. Sinds 2018 doen wij ons werk voor zowel de gemeenteraad van Leiden als Leiderdorp. Onze taken en de rollen van de Raad en het College met betrekking tot rekenkameronderzoek zijn beschreven in de Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp 2017.

Criteria

Bij het maken van keuzes voor concrete onderzoeksonderwerpen richten wij ons zoveel mogelijk op gemeentelijk beleid dat de burger direct raakt of duidelijke consequenties heeft voor de burger. Daarbij laten wij ons vooral inspireren door onderwerpen die aangedragen worden door gemeenteraadsfracties en de eigen analyse van onderwerpen die zich voor rekenkameronderzoek lenen.

We hebben oog voor de ontwikkeling dat voor veel beleidsterreinen, zoals de decentralisatie in het sociaal domein, de gemeente niet alleen aan het stuur zit. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering is samenwerking met andere gemeenten meer en meer noodzakelijk. Daarbij komen ingewikkelde bestuurlijke vraagstukken naar voren waarvan de rol van de gemeenteraad een zeer belangrijke is. Gemeenteraadsfracties laten ons in gesprekken weten dat ze soms het gevoel hebben nog maar weinig 'aan het stuur' te zitten op beleidsterreinen die voor de inwoners van wezenlijk belang zijn. Of het nu gaat om de jeugdzorg of de ruimtelijke ordening. Weinig beslissingen kunnen worden genomen onafhankelijk van andere overheidsorganisaties. En vaak is de beleidsruimte voor de gemeenteraad op dergelijke onderwerpen zeer beperkt. Het feit dat de uitvoering van het beleid vaak geschiedt in samenwerkingsverbanden met andere gemeenten maakt het hier geschetste dilemma nog complexer. Daarom willen wij daar in onze onderzoeken specifiek aandacht aan geven.

Het feit dat we voor Leiden en Leiderdorp onderzoek doen geeft een mooie kans om de problematiek die de gemeentegrenzen overstijgt in kaart te brengen. Daar waar onderzoeksthema's voor beide gemeenten van belang zijn zullen wij de onderzoeken in zijn algemeenheid voor beide gemeenten oppakken en, indien dat nuttig is, ook de gemeenten met elkaar vergelijken.

We zijn de afgelopen jaren langzaam aan een wat andere koers gaan varen. Komend van een situatie waarbij er vooral gekeken werd of het beleid en de uitvoering in het verleden doeltreffend, doelmatig en transparant waren, naar een situatie waarbij we ook willen onderzoeken op welke wijze dat beleid en de uitvoering kunnen worden verbeterd door samen met de Raad na te denken hoe hij beter zijn rol

kan uitoefenen. Dat kan o.a. ook geschieden door gedurende het onderzoek al in gesprek te gaan met de Raad en andere betrokken partijen om interactief te zoeken naar oplossingen voor de toekomst.

Gelet op bovenstaande ontwikkeling willen we variëren in de soorten onderzoeken en daarmee ook inspelen op de veranderende rol van gemeenten. Maar indien nodig zullen wij ook zeer grondig en kritisch naar het verleden kijken.

We zien het bovendien als onze rol om na te gaan of de besluitvorming over onze aanbevelingen een voldoende vervolg krijgt in uitvoering en beleid. Vanaf 2020 zullen wij bij elke rapport in onze aanbevelingen extra aandacht vragen voor de 'monitoring' van onze aanbevelingen. Daarbij valt een onderscheid te maken tussen de aanbevelingen die gericht zijn op de rol van de gemeenteraad en aanbevelingen die gericht zijn op de rol van het college.

Onderzoeksagenda

Op basis van de inventarisatie van mogelijke onderzoeksonderwerpen stellen wij jaarlijks een onderzoeksagenda op die wordt besproken met de Raden. Op basis van deze besprekingen worden concrete onderzoeken gestart. In de regel laten wij het feitenonderzoek uitvoeren door een daartoe gespecialiseerd onderzoeksbureau. Dit feitenonderzoek en de daarop door ons vastgestelde bestuurlijke conclusies en aanbevelingen worden onder onze verantwoordelijkheid aan de Raden aangeboden. Daarbij is meestal sprake van een onderzoeksrapport. Afhankelijk van het onderwerp kan ook (of in aanvulling op het rapport) een andere presentatievorm worden gebruikt, zoals de rekentool die de Rekenkamercommissie van Leiden in 2015 heeft aangeboden bij de presentatie van het Duurzaamheidsrapport.

In sommige gevallen volstaan wij met een kort signaleringsonderzoek dat door onszelf wordt uitgevoerd. Ook kan het voorkomen dat we het van belang achten zelf een vooronderzoek uit te voeren alvorens een onderzoekopdracht uit te besteden.

6. Onderzoeksagenda 2021/22

Op basis van de onderzoekstrategie hebben wij besloten om 8 onderwerpen nader toe te lichten. Dit zijn de onderwerpen die we in 2021/22 op willen pakken. Deze onderwerpen zullen we niet allemaal uit kunnen voeren. Het doorwerkingsonderzoek naar verbonden partijen en het onderzoek naar het bomenfonds Leiden zijn inmiddels gestart. Het onderzoek naar jeugdzorg is een vervolg op de quickscan sociaal domein uit 2019 en daar zijn we reeds met de eerste voorbereidingen gestart. De overige onderwerpen staan in willekeurige volgorde.

Per onderwerp geven we hieronder een korte toelichting. Wanneer we starten met een nieuw onderzoek zullen wij dit per brief aankondigen aan de gemeenteraden en daarbij het concept-onderzoeksvoorstel toesturen.

Onderwerpen

Bomenfonds
Verbonden partijen
Jeugdzorg
City Marketing
Budgettering grote projecten
Participatie
Schoolhuisvesting
Riolering

6.1 Bomenfonds (Leiden en Leiderdorp)

Op 12 oktober 2020 hebben we aangekondigd te starten met een onderzoek naar het bomenfonds in Leiden. We willen daarbij inzicht geven in deze vraag:

- Hoe functioneert het bomenfonds gelet op het doel waarmee het fonds is opgericht?

Gelet op het feit dat we dit onderzoek niet extern uitbesteden aan een onderzoeksbureau willen we ervaring opdoen met deze werkwijze. Daarom hebben we vooralsnog besloten om Leiderdorp nu niet in het onderzoekstraject mee te nemen, maar ons te richten op de Leidse situatie. Wij gaan dit onderzoek later alsnog uitvoeren voor Leiderdorp.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door Hans van Egdom en Rudi Turksema.

6.2 Verbonden partijen (Leiden en Leiderdorp)

In 2017 heeft de Rekenkamercommissie Leiden een onderzoek laten uitvoeren over de relatie van de gemeente Leiden met verbonden partijen, partijen waarmee de gemeente samenwerkt. Uitkomst van dit onderzoek was dat de verhoudingen tussen de gemeente en verbonden partijen goed zijn geregeld en dat er nog verbeteringen gemaakt kunnen worden op het gebied van informatievoorziening.

Op basis van het onderzoek formuleerde de Rekenkamercommissie concrete aanbevelingen. Nu ruim drie jaar verder willen wij graag weten hoe in Leiden opvolging aan deze aanbevelingen is gegeven. De gemeente Leiderdorp heeft veelal dezelfde verbonden partijen als de gemeente Leiden en kan daardoor in hetzelfde onderzoek worden meegenomen. Voor de gemeente Leiderdorp gaat het dan om de huidige situatie in kaart te brengen inclusief de geleerde lessen van de afgelopen jaren.

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door PROOF adviseurs. De subcommissie die dit onderzoek begeleidt bestaat uit Marije van den Berg en Maurice Dister.

6.3 Jeugdzorg (Leiden en Leiderdorp)

In 2019 hebben wij zowel voor Leiden als Leiderdorp een quickscan uitgevoerd over het sociaal domein. Dit heeft voor beide gemeenten geleid tot mogelijke thema's voor vervolgonderzoek. Het thema "Jeugd" kwam prominent naar voren als aandachtsgebied voor zowel Leiden als Leiderdorp. Dit thema is erg breed, vandaar dat we hebben gezocht naar een meer gerichte onderzoeksvraag voor beide gemeenten. We hebben niet alleen gekeken naar de resultaten van de quickscans, maar we hebben ook andere bronnen betrokken zoals de Monitor Sociaal Domein en CBS-cijfers. Op basis van een korte verkenning hebben we gekozen om onderzoek te laten uitvoeren naar de categorie 'geen verwijzer' bij de toegang tot de jeugdzorg. In Leiden en Leiderdorp is het aandeel Jeugdhulp zonder verwijzer fors groter dan landelijk en bovendien de afgelopen jaren sterk toegenomen. Met het onderzoek zullen we een analyse doen en zoeken naar de verklaringen hiervoor. Betere inzichten in de achtergrond van de cijfers kunnen de raden helpen om gericht te sturen.

De subcommissie die dit onderzoek begeleidt bestaat uit Janneke Jansen en Beatrice Snel.

6.4 City marketing (Leiden)

We zijn van plan onderzoek te doen naar de effecten van citymarketing, met daarbij bijzondere aandacht voor de cultuursector.

Leiden Marketing is verantwoordelijk voor de uitvoering van de citymarketing van Leiden, met als doel, naast het gastheerschap van de stad, het merk 'Leiden' op de kaart te zetten. De organisatie wil de groei bevorderen van het aantal bezoekers, congressen en studenten, en ook een verbinding leggen tussen de vitale stad en haar bewoners. Leiden Marketing geeft invulling aan het merk 'Leiden, Stad van Ontdekkingen'.

We willen onderzoeken in hoeverre citymarketing haar doelen behaalt en met name de rol daarin van de Leidse culturele instellingen. Ook zijn we geïnteresseerd in de wijze waarop Leiden Marketing haar doelen bepaalt, en met wie ze dat doen. Hoe verhouden de doelstellingen van culturele instellingen zich tot die van Leiden Marketing? (Zo heeft de Lakenhal aangekondigd geen grote publiekstrekkingen meer te willen/kunnen organiseren. Wat betekent de herpositionering van dit museum voor de doelstelling van Leiden Marketing om het aantal bezoekers van de stad te verhogen?)

6.5 Budgettering grote projecten (Leiden en Leiderdorp)

Regelmatig worden de gemeenteraden geconfronteerd met tegenvallende ramingen of kostenoverschrijdingen bij grote projecten. We willen onderzoeken of het budgetteringsproces op orde is. Aan de hand van enkele projecten in Leiden en Leiderdorp zal onderzocht worden wat de oorzaken zijn van de overschrijdingen en of in de voorbereiding kosten en mogelijke risico's voldoende in kaart worden gebracht en realistisch worden begroot. Voor de gemeente Leiden kan daarbij gebruik worden gemaakt van de aanbevelingen van het raadsonderzoek dat 10 jaar geleden is gedaan.

6.6 Participatie (Leiderdorp)

We stellen voor om in Leiderdorp een onderzoek te doen naar participatieprocessen in de fase van 'uitvoering en beheer' van beleid en plannen. We willen onderzoek doen naar de manier waarop de gemeente in de uitvoering- en beheerfase belanghebbenden, betrokkenen en belangstellenden betrekt en met hen samenwerkt. In hoeverre zien zij bij het uitvoeren van beleid, plannen en projecten terug wat zij in de voorbereidende trajecten hebben aangedragen? Welke manieren van samenwerking benut de gemeente om tijdens de uitvoering de wijsheid van bewoners te benutten?

We willen op zoek naar de mogelijkheden om de uitvoering slimmer, goedkoper of democratischer te doen (meedenken, meewerken, meebeslissen). In hoeverre kunnen ongewenste effecten van besluiten, die immers in de uitvoering naar voren komen, leiden tot tijdige interventies? Hoe is het gesteld met de 'feedback loop' van uitvoering naar beleid?

We onderzoeken tot slot op welke manier de gemeenteraad haar controlerende rol zo passend mogelijk kan vervullen in de

uitvoerings/beheer-fase, dus na het 'politieke besluit' (momenten, vormen, maar ook rolopvating).

6.7 Schoolhuisvesting (Leiden en Leiderdorp)

In Leiden en in Leiderdorp staan veel schoolgebouwen waarvoor de gemeenten samen met de schoolbesturen verantwoordelijk voor zijn. Het gaat daarbij om scholen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. Schoolhuisvesting is een grote post binnen de begroting van de gemeenten. In november 2020 kondigde de gemeente Leiden aan om 24 miljoen euro extra uit te trekken voor onderwijshuisvesting. De extra miljoenen zijn bestemd voor

nieuwbouw, renovatie en vernieuwbouw in de periode tot 2026.

Voor de jaren erna is men nog op zoek naar extra budget. De rekenkamercommissie wil onderzoek doen naar de meerjarenplannen schoolhuisvesting, de degelijkheid van deze plannen en de financiering ervan waarbij specifiek aandacht is voor de plannen om oudere schoolgebouwen klimaatneutraal te maken.

6.8 Riolering (Leiden en Leiderdorp)

Jaarlijks betalen de inwoners rioolrechten waarmee regulier en groot onderhoud aan het riool wordt betaald. De rioolrechten in Leiderdorp zijn bijna kostendekkend (97%), de rioolrechten in Leiden niet (82% in 2020). Dat is wel de ambitie van het college in Leiden voor 2022. De rioolheffing gaat daarom de komende jaren in Leiden fors omhoog. De rekenkamercommissie wil onderzoeken of het college in beide gemeenten voldoende zicht hebben op de kosten van toekomstig onderhoud en op welke wijze overheadkosten worden toegerekend aan burgers en bedrijven.

7. Begroting

In de aanloopfase naar de gezamenlijke Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp is besloten om de hoogte van de budgetten van de voormalige Rekenkamer Leiderdorp en voormalige Rekenkamercommissie Leiden te handhaven en samen te voegen. Na de evaluatie van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp zal gekeken worden naar de berekening van het budget en het samenvoegen van de reserves. De evaluatie zal begin 2021 worden afgerond. Voor nu zijn we uitgegaan van de bestaande afspraken.

Ons budget bedraagt in 2021 € 104.396. De reserve Rekenkamercommissie Leiden bedraagt op 1 januari 2021 € 119.108. De reserve Rekenkamer Leiderdorp bedraagt op 1 januari 2021 € 50.000.

Begroting 2021	Baten	Lasten
Budget	104.396	
Onderzoek		
Verbonden partijen		7.487
Jeugdzorg		15.000
Onderzoek overig		60.000
Vergadervergoeding commissieleden		20.000
Abonnementen		1.250
Overige kosten		659
Totale uitgaven	104.396	104.396

8. Bespreekpunten voor de gemeenteraden

Er is een aantal ontwikkelingen gaande waar we binnenkort graag met de gemeenteraden het gesprek over aangaan. Ten eerste is in 2020 een onafhankelijke commissie, bestaande uit Geeske Wildeman, Geerten Boogaard en Annita de Bruijne, gestart met onze evaluatie. Bij de start van de rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp in 2018 is besloten om na twee jaar te evalueren en op basis van de evaluatie en de opgedane ervaring nieuwe afspraken te maken over de rekenkamercommissie. We grijpen de evaluatie en de daaropvolgende herziening van de verordening en samenwerkingsovereenkomst graag aan om het gesprek met u aan te gaan over de werkwijze en wat daaraan verbeterd kan worden.

Een punt dat daar doorheen speelt is dat er in 2020 in de Tweede Kamer is gesproken over het afschaffen van de rekenkamercommissie, zoals bedoeld in hoofdstuk IVb van de gemeentewet. Het zou dan enkel nog mogelijk zijn om een rekenkamer te hebben, zoals bedoeld in hoofdstuk IVa. In Leiden en Leiderdorp is in 2018 besloten tot een rekenkamercommissie, omdat die meer vrijheid biedt om de rekenkamerfunctie naar eigen inzicht in te vullen. In de praktijk verschillen wij echter nauwelijks van een rekenkamer. De wetswijziging zal voor ons dus geen grote gevolgen hebben. Het is echter wel een punt om rekening mee te houden voor wat betreft de timing en mogelijkheden bij het vaststellen van de verordening.

Bijlage: Overzicht van de raadsbesluiten van Leiden en Leiderdorp 2018-2020

Toelichting

De raden van zowel Leiden als Leiderdorp hebben ingestemd met het voorstel om jaarlijks stil te staan bij de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp:

- Leiden: RV 20.0022 van 23 april 2020
- Leiderdorp: Z/20/101480/199474 van 13 juli 2020

Hierin zijn de volgende besluiten vastgelegd:

1. Het College rapporteert jaarlijks in de jaarrekening, als deel van de planning en control-cyclus, over de voortgang van de uitvoering en afdoening van besluiten die een relatie hebben met de aanbevelingen die voortkomen uit de rapporten van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp.
2. De Raad beoordeelt jaarlijks de voortgang en afdoening van de eigen besluiten in relatie tot de aanbevelingen die voortkomen uit de rapporten van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp en die gericht zijn op de kaderstellende en controlerende rol van de Raad.
3. Dat in beide gevallen wordt teruggekeken op de besluiten naar aanleiding van rapporten van de Rekenkamercommissie van de afgelopen drie jaar tenzij de Raad eerder heeft geoordeeld dat dit in relatie tot specifieke besluiten niet meer nodig is.
4. De Raad verzoekt de Rekenkamercommissie de besluiten genoemd in punt 2 op te nemen in het jaarverslag van de Rekenkamercommissie zodat de raad hier bij de bespreking van dit jaarverslag een oordeel over kan vormen.
5. In de raadsvoorstellen over de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie wordt helder onderscheid gemaakt tussen de aanbevelingen waar het College over rapporteert en de aanbevelingen die de Raad zelf zal beoordelen.

De afgelopen drie jaar is het onderscheid waarover wordt gesproken bij punt 5 nog niet gemaakt. We hebben daarom de totale lijst met besluiten opgenomen met een indicatie of het rapporteren over de opvolging eerder een actie is van de raad of het college. De besluiten zijn op onderwerp en chronologische volgorde geordend.

Het betreft de besluiten over:

- **Toegang tot jeugdzorg (2018)**
Leiden: RV 18.0088
Leiderdorp: Geen besluit vastgesteld
- **Digitale veiligheid (2019)**
Leiden: RV 19.0044
Leiderdorp: Z/19/079032/151309
- **Woningbouwopgave (2019)**
Leiden: RV 19.0115
Leiderdorp: Z/19/090941/178144
- **Klachtenbehandeling Leiderdorp (2019)**
Leiderdorp: Z/20/097582/197467
- **Leiden Bio Science Park (2020)**
Leiden: RV 20.0126
- **Duurzaamheid (2020)**
Is in beide gemeenten nog niet vastgesteld.

De besluitpunten zijn per onderzoek, per gemeente opgenomen in de tabellen hierna.

RV 18.0088 Aanbevelingen Rapport Rekenkamercommissie 'Toegang tot jeugdzorg Leiden'		
Besluitpunt	Raad	College
I. in te stemmen met de conclusies van het rapport van de Rekenkamercommissie 'Toegang tot jeugdzorg Leiden';	x	
II. De volgende aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamercommissie 'Toegang tot jeugdzorg Leiden' over te nemen:	x	
a. Aanbeveling 1: Nader onderzoek aanbod jeugdhulp Het doen van nader onderzoek om te bepalen of het beschikbare aanbod jeugdhulp daadwerkelijk te smal is, tot welke problematiek de wachtlijsten leiden en om te analyseren welke zorgvormen worden gemist. In het bijzonder zou dan moeten worden gekeken naar hoe de verwijzers (JGT's, jeugdartsen, huisartsen, jeugdbeschermers enz.) de aansluiting op het huidige aanbod ervaren en wat zij missen. Op basis van dit nadere onderzoek kan gekeken worden wat effectieve maatregelen zouden kunnen zijn om deze knelpunten op te lossen of te beperken;		x
b. Aanbeveling 2: Zorg voor een gestructureerde informatiestroom De informatiestroom te splitsen in twee sporen; een spoor gericht op besluitvorming en een spoor gericht op het onderling delen van informatie. Daarbij wordt bekeken of het besluitvormingstraject kan aansluiten bij de al bestaande jaarlijkse cyclus. Door losse (zelfstandig leesbare!) informatie aan te leveren voor de besluitvorming (financiën/doelen/proces) wordt een logisch moment gecreëerd om de informatie te duiden en na te denken over wat de raad nodig heeft om te kunnen sturen;		x
c. Aanbeveling 3a: Versterk netwerksamenwerking door het stellen van proceskaders De sturing op de toegang tot jeugdhulp te vergroten, door het creëren van randvoorwaarden voor netwerksamenwerking. Daarbij worden de inhoudelijke kaders niet aangescherpt op basis van de knelpunten, bijvoorbeeld door te bepalen wie de regie heeft op 1gezin1plan maar dit over te laten aan het veld: door professionals met elkaar afspraken te laten maken. Dit kan door het (laten) organiseren van de dialoog tussen organisaties in de keten en budget ter beschikking te stellen om samenwerking met organisaties te verbeteren die geen directe financieringsrelatie hebben met de gemeente.		x
d. Aanbeveling 3b1: De samenwerking en afstemming met huisartsen en de rest van het veld te intensiveren en hier budget beschikbaar voor te stellen.	x	x

e. Aanbeveling 3b2: In het beleidsakkoord wordt gesteld dat de huisartsen meer kunnen samenwerken met JGT's en vaker praktijkondersteuners voor jeugd kunnen inzetten. Dit om verwijzing naar dure zorg te beperken. Uit het onderzoek blijkt dat huisartsen ook wel eens ingezet worden als 'administratieve verwijzer' door bijvoorbeeld scholen, een rol die wellicht weinig toegevoegde waarde heeft. Deze route geeft werkdruk voor de huisartsen, en kan wellicht anders opgelost worden. Aanbevolen wordt om dit in de samenwerking te organiseren.		x
f. Aanbeveling 3c: De noodzaak om de overgang 18-/18+ aan te pakken, is reeds onderkend in het beleidsakkoord. De raad houdt zicht op de uitwerking.	x	
g. Aanbeveling 4a: Zorg voor goede prognoses en structurele dekking van de begroting: Voor de nieuwe raadsperiode wordt de begroting gebaseerd op het toekomstige beroep op jeugdhulp, dus op basis van goede prognoses.		x
h. Aanbeveling 4b: In het beleidsakkoord wordt gesteld dat onderzocht wordt hoe de inkoop van de zorg beter kan voor Leiden. De raad kijkt hier scherp op mee, gelet op de aandachtspunten die in het onderzoek geconstateerd zijn.	x	
III. Het college te verzoeken bovengenoemde aanbevelingen, voor zover ze zijn bevoegdheid betreffen, uit te werken en deze te betrekken bij het beleid over en de uitvoering van de toegang tot jeugdzorg in Leiden en de raad daarover te informeren.		x
In Leiderdorp is het rapport besproken, maar is er geen raadsvoorstel vastgesteld.		

RV 19.0044 Aanbevelingen Rapport Rekenkamercommissie 'Digitaal gedrag: veilig en verantwoord'		
Besluitpunt	Raad	College
1. In te stemmen met de conclusies van het rapport van de Rekenkamercommissie 'Digitaal gedrag: veilig en verantwoord'.	x	
2. De volgende aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamercommissie 'Digitaal gedrag: veilig en verantwoord', over te nemen:	x	
a. Aanbeveling 1: Los de concrete kwetsbaarheden op die bleken uit de penetratietesten		x

b. Aanbeveling 2: Maak de organisatie en de medewerkers ervan bewust dat het grootste risico voor de digitale veiligheid, het (eigen) gedrag is.		x
c. Aanbeveling 3: Verbeter de beveiliging. Onderzoek of de fysieke (kantoor)locaties beter kunnen worden beveiligd en verlaag hiermee de kans op misbruik van interne systemen. Maak waar mogelijk gebruik kan worden gemaakt van 'two factor authentication'. Dit zorgt ervoor dat wanneer kwaadwillenden toegang hebben gekregen tot de inloggegevens van een gebruiker, er alsnog geen gebruik van gemaakt kan worden omdat de tweede factor (bijvoorbeeld sms-token, vingerafdruk, push-bericht, USB-token, etc.) ontbreekt.		x
d. Aanbeveling 4: Controleer de ontwikkelingen binnen digitale veiligheid op de drie kwetsbaarheden (het gedrag, de actualiteit en de informatievoorziening) en op de beschikbaarheid van voldoende middelen. Vraag het College op deze onderwerpen te rapporteren.		x
3. De volgende aandachtspunten uit het rapport van de Rekenkamercommissie 'Digitaal gedrag: veilig en verantwoord', over te nemen:	x	
3.1 Gedrag: 1. Zorg dat het beveiligingsbewustzijn verbeterd en actief wordt onderhouden, door voorlichting en training van medewerkers. Train medewerkers hoe ze een phishing e-mail kunnen herkennen en wat ze moeten doen bij het ontvangen van een phishing e-mail. 2. De aanschaf van nieuwe apparatuur of digitale diensten brengt veiligheidsrisico's mee. Zorg dat medewerkers zich hiervan bewust zijn en zorg dragen voor het (laten) updaten en controleren van de digitale veiligheid. 3. Zorg voor een helder overzicht van aanwezige systemen, applicaties, infrastructuur en contracten met leveranciers, zodat zicht is op bevoegdheden, netwerkpoorten, aanwezige services en eenvoudig te misbruiken kwetsbaarheden, bijvoorbeeld met een vulnerability scanner. 4. Besteed in het bijzonder aandacht aan het aanspreken van onbekenden op kantoorlocaties, aangezien de geconstateerde kwetsbaarheden vooral van binnenuit (vanuit toegang tot het netwerk) te gebruiken waren. 5. Personeel moet dus integer zijn, bewust zijn op mogelijke indringers, phishingmail kunnen herkennen en wachtwoorden voor zich houden. Houd er rekening mee dat er nu vooral gewerkt wordt op basis van vertrouwen. 3.2 Actualiteit: 1. Actualiseer het digitale veiligheidsbeleid aan de (technologische) ontwikkelingen. Het informatiebeveiligingsbeleid stamt uit 2016, het beleid gegevensbescherming uit 2015. Een belangrijke ontwikkeling sindsdien die	3.3.1	Overige punten

een plek moet krijgen in het beleid is de inwerkingtreding van de AVG. Omdat er nog veel onduidelijkheden waren rondom de specifieke consequenties van de AVG hebben de gemeenten ervoor gekozen om het beleid pas na inwerkingtreding te actualiseren. 2. Laat periodiek audits en penetratietesten uitvoeren door gespecialiseerde bureaus. Voer risicoanalyses en evaluaties uit en pas op basis van de uitkomsten het digitale beveiligingsbeleid aan. Dat geldt ook voor risico's door nieuwe zwakheden, die dagelijks ontstaan door de voortschrijdende technologie en de inventiviteit van hackers. 3. Installeer security updates zo snel mogelijk na verschijning. Maak afspraken met leveranciers van apparatuur over het beheren en updaten van systemen. 4. Implementeer netwerkscheiding zodat er beter onderscheid gemaakt kan worden tot toegang tot systemen, applicaties en netwerkservices. 3.3 Informatievoorziening 1. De afhandeling en monitoring van verbeteracties is niet altijd zichtbaar voor de raad. Vanuit de Plan-Do-Check-Act-cyclus is er wel inzicht op de 'check', maar minder op de 'act'. Het verdient aanbeveling om de informatievoorziening over de afhandeling van toegezegde verbeteracties aan de raad hierop aan te passen. 2. Ga na of de gemeente periodiek penetratietesten laat uitvoeren door experts. Vraag specifiek om vertrouwelijk geïnformeerd te worden over de eventueel gevonden kwetsbaarheden en de daarop ondernomen acties. 3. De komende jaren zullen meer medewerkers die betrokken zijn bij digitale veiligheid, gaan werken voor de Leidse Regio in plaats van voor afzonderlijke gemeenten. Het is daarbij zaak om goed zicht te houden op de verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Zeker bij incidenten, is het noodzakelijk om dit goed in beeld te hebben. Nu zijn er in beide gemeenten geen specifieke procedures opgesteld voor een dergelijke (fictieve) situatie, anders dan de reguliere veiligheidsplannen. 4. Zorg dat inzichtelijk wordt gemaakt of er voldoende middelen zijn voor informatiebeveiliging.		
4. Het college te verzoeken bovengenoemde aanbevelingen, voor zover ze zijn bevoegdheid betreffen, uit te werken en deze te betrekken bij het beleid over digitale veiligheid en de raad daarover te informeren.		x
Z/19/079032/151309 Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp rapport Digitaal gedrag Veilig en Verantwoordelijk		
1. Gelet op de conclusies en aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamercommissie 'Digitaal gedrag', het college op te dragen uitvoering te geven aan de aanbevelingen: a) Los de concrete kwetsbaarheden op die bleken uit de penetratietesten.		x

b) Maak de organisatie en de medewerkers ervan bewust dat het grootste risico voor de digitale veiligheid, het (eigen)gedrag is. c) Verbeter de beveiliging. Onderzoek of de fysieke (kantoor)locaties beter kunnen worden beveiligd en verlaag hiermee de kans op misbruik van interne systemen. Maak waar mogelijk gebruik van 'two factor authentication'. Dit zorgt ervoor dat wanneer kwaadwillenden toegang hebben gekregen tot de inloggegevens van een gebruiker, er alsnog geen gebruik van gemaakt kan worden omdat de tweede factor (bijvoorbeeld sms-token, vingerafdruk, push-bericht, USB-token, etc.) ontbreekt. d) Controleer de ontwikkelingen binnen digitale veiligheid op de drie kwetsbaarheden (het gedrag, de actualiteit en de informatievoorziening) en op de beschikbaarheid van voldoende middelen. Vraag het College op deze onderwerpen te rapporteren.		
2. Het college te verzoeken de raad voor 1 december te informeren over het aangekondigde programma informatiebeveiliging en de raad periodiek in de jaarstukken te rapporteren over het thema digitale veiligheid en de door de rekenkamer geschetste aandachtspunten m.b.t. de thema's gedrag, actualiteit en informatievoorziening erbij te betrekken'.		x

RV 19.0115 Aanbevelingen rapport Rekenkamercommissie 'Haalbaar maar...Woningbouwopgave Leiden en Leiderdorp tot 2030'		
Besluitpunt	Raad	College
1. In te stemmen met de conclusies van het rapport van de Rekenkamercommissie 'Haalbaar maar...Woningbouwopgave Leiden en Leiderdorp tot 2030'	x	
2. De volgende aanbevelingen uit het rapport van de Rekenkamercommissie 'Haalbaar maar...Woningbouwopgave Leiden en Leiderdorp tot 2030', over te nemen:	x	
a) Aanbeveling 1: Stuur op het betrekken van alle stakeholders (inclusief bewoners) bij de ontwikkelstrategie en een actiegerichte agenda en bepaal als gemeenteraad expliciet je plek en taak in de verschillende fases van dat proces.	x	
b) Aanbeveling 3: Krijg en houd in beeld hoe het staat met de woningbouwopgave door een instrument als de (Leidse) woningbouwmonitor periodiek prioriteit te geven op de raadsagenda en laat het college het resultaat mede beschrijven	x	x

aan de hand van de negen criteria. Besteed hierbij onder meer aandacht aan: A. de realisatie van het percentage sociale huurwoningen; B. de realisatie van studentenwoningen; C. de kwaliteit van de participatie en de relatie met planuitval en vertraging; D. de verhouding tussen harde en zachte plannen, met name voor de periode vanaf 2023; E. de 'plancapaciteit' in de gemeente;		
c) Aanbeveling 4: Wees actief betrokken bij regionale keuzes en de evaluatie daarvan in relatie tot de woningbouwopgave.	x	x
d) Aanbeveling 5: Stel momenten vast om stil te staan bij de wijze en het moment waarop over de woningbouwopgave gesproken wordt (zowel vooraf als in de evaluerende fase) en maak hier concrete afspraken over met het College. Ga zo nu en dan, buiten de formele beslismomenten, met het college in gesprek over lopende en aanstaande projecten en bespreek de mogelijke afwegingen mede in relatie tot de 9 criteria. Nodig daarbij zo nodig inwoners, ontwikkelaars en andere betrokkenen of experts bij uit.	x	
e) Aanbeveling 6: Eis als raad dat de controlerende rol goed vervuld kan worden tijdens de fase van de totstandkoming van plannen (vroeg initiatief fase, b.v. door een Nota van Uitgangspunten) en tijdens de uitvoering van plannen (na het besluit in de raad), door je als raad mede aan de hand van de 9 criteria over lopende en aankomende projecten te laten informeren waarbij de geconstateerde dilemma's en de gemaakte afwegingen concreet gemaakt worden.	x	
f) Bespreek de afzonderlijke projecten nooit zonder 'uit te zoomen' naar de grotere opgave en de uitgangspunten die in de kaderstellende documenten zijn geformuleerd.	x	
Z/19/090941/178144 Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp rapport Woningbouwopgave Leiden-Leiderdorp		
A. Op grond van de aanbevelingen die zowel betrekking hebben op Leiden als op Leiderdorp, voor de specifieke situatie van Leiderdorp als volgt focus aan te brengen:		
1. Het college te verzoeken alle beleidskaders rondom het woonbeleid bij elkaar te voegen en een discussie over prioriteiten in de gemeenteraad voor te bereiden,		x

2. daarbij de belangrijkste dilemma's/keuzemogelijkheden van uw Raad uit te drukken aan de hand van de in het rapport beschreven 9 criteria,		x
3. hierbij waar zinvol te kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak.		x
4. Het college te verzoeken u periodiek te informeren over de ontwikkelingen rondom de woonopgave in relatie tot de door u gestelde kaders en waar nodig raadsbesluiten tot bijsturing voor te bereiden.		x
5. Bij besluitvorming rondom individuele projecten uit te zoomen naar deze algemene beleidskaders en prioriteiten; en daarnaast het College te vragen de keuzes die bij individuele projecten zijn gemaakt te verantwoorden binnen die kaders.	x	
6. Het college te verzoeken bij projectvoorbereiding (het moment van) de inbreng van de raad en de inbreng van belanghebbenden en betrokkenen passend vorm te geven en een degelijk participatie-procesontwerp deel uit te laten maken van de voorstellen aan uw raad.		x
B. Het college te verzoeken in afstemming met de raadsgriffie het gestelde onder A uit te werken in een procesvoorstel, waarin ook actieve betrokkenheid van de raad wordt geborgd.		x

Z/20/097582/197467 Rekenkamerrapport Klachtenbehandeling Leiderdorp		
Besluitpunt	Raad	College
A. Het college te verzoeken aanbeveling 1 t/m 3 uit te werken:	x	
1. Vraag het College om een concrete uitwerking over hoe signalen en de afhandeling daarvan voortaan worden vastgelegd. Geef het College daarbij de volgende opdracht mee: • Maak concrete werkafspraken over de wijze van administreren en afdoening van de signalen. • Verbeter de wijze van vastlegging en afhandeling van signalen en zorg daarbij dat ook de voortgang en doorlooptijd goed te volgen is. • Tref maatregelen om te voorkomen dat de gewenste afhandeling niet in gevaar komt door de wijze waarop het ambtelijk apparaat georganiseerd is en het succes te veel afhankelijk dreigt te worden van de inzet van individuele ambtenaren.		x

• Zorg ervoor dat er ook gestuurd wordt op het proces om de daarbij gestelde normen te kunnen toetsen. Beleg deze taak op een logische plek binnen de organisatie. • Spreek medewerkers aan op het niet nakomen van de afspraken en bevorder daarmee een dienstverlenende houding van het ambtelijk apparaat.		
2. Vraag het College om in een verbeterplan aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan de volgende punten met als doel de terugkoppeling naar aanleiding van signalen te verbeteren: • Het onderscheid tussen verschillende momenten bij de terugkoppeling (bij ontvangst, bij langere doorlooptijden en bij afsluiting). • De aansluiting in de communicatie bij de verwachtingen van de inwoner, rekening houdend met het feit dat de inwilliging van een wens niet altijd zichtbaar is voor de persoon die het signaal heeft afgegeven. Een adequate terugkoppeling leidt tot meer tevredenheid bij de inwoner, zelfs indien zijn wensen niet worden ingewilligd. • De mogelijkheid om in de digitale omgeving ruimte te geven voor de inwoner om aan te geven of en hoe zij verder geïnformeerd willen worden.		x
3. Vraag het college in kaart te brengen welke investeringen in ICT en personeel nodig zijn om terug te koppelen naar de inwoners over de behandeling van hun signalen op een manier die past bij de wens van de inwoners, en neem een besluit over die investeringen.		x
B. Het college te verzoeken, mede aan de hand van de debat in het politiek forum van 15 juni 2020 en de raad van 22 juni 2020, een voorstel aan de raad te doen voor de uitwerking van aanbeveling 4 en 5 van de Rekenkamercommissie en de raad hiermee in staat te stellen haar controlerende rol in te nemen.		x
4. Laat het politiek debat niet afhangen van incidenten, maar voer als gemeenteraad periodiek het gesprek met het college over de prestaties rondom de behandeling van signalen: • Stel indicatoren vast aan de hand waarvan het gesprek gevoerd kan worden over de dienstverlening. Te denken valt hier aan aantallen, doorlooptijd, tevredenheid etc. • Zorg ervoor dat deze indicatoren zowel de politieke discussie scherpener als het ambtelijk handelen op de werkvloer weerspiegelen en kunnen sturen. • Maak budget vrij voor voorzieningen die het college in staat stellen om de feiten in relatie tot de indicatoren te presenteren waardoor een constructief gesprek mogelijk wordt, juist wanneer incidenten zich voordoen (want waar gecommuniceerd wordt, zullen die er altijd zijn).	x	

5. Maak bovenstaande afspraken zo concreet mogelijk. Leg vast welke informatie wanneer door het door het College wordt aangeleverd en spreek af hoe vaak en wanneer de rapportages over de behandeling van signalen aan de Raad zullen worden aangeboden.	x	
---	---	--

RV 20.0126 Aanbevelingen rapport Rekenkamercommissie 'Leiden Bio Science Park'		
Besluitpunt	Raad	College
1. Het college te verzoeken binnen drie maanden na dit raadsbesluit heldere tussendoelen te formuleren bij de doelstellingen uit het beleidsakkoord gericht op het Leiden Bio Science Park;		x
2. Het college te verzoeken de raad, naast de rapportages in het kader van de planning- en controlcyclus, één maal per jaar afzonderlijk te informeren over de ontwikkelingen bij het Leiden Bio Science Park en daarbij aan te geven in hoeverre het bereiken van de geformuleerde doelstellingen op koers ligt en daarbij in te gaan op de effecten van de inspanningen om bedrijven aan te trekken en op de samenwerking daarbij met andere partijen.		x
3. Het college te verzoeken om jaarlijks, bij de in het vorige punt genoemde informatieverzorging, een bijeenkomst te organiseren waarvoor de gehele raad wordt uitgenodigd om over de ontwikkeling van het gebied te spreken;		x
4. Te bepalen dat bij het agenderen van zaken met betrekking tot het Leiden Bio Science Park in een raadscommissie de leden van de andere raadscommissies daarop uitdrukkelijk geattendeerd zullen worden.	x	
5. Het college rapporteert over de voortgang met betrekking tot punten 1, 2 en 3 en dat de raad punt 4 bewaakt.		